

Møte tirsdag den 1. desember kl. 14.40

President: G u n n a r S k a u g

D a g s o r d e n (nr. 8):

1. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov om sosiale tjenester m.v. (Tilbakeholdelse av rusmiddelmisbrukere uten eget samtykke m.m.) (Innst. O. nr. 10 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 78 (1997-98))
2. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten (Innst. O. nr. 6 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 68 (1997-98))
3. Referat

Statsråd Hilde Frafjord Johnson overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Bjørn Hernæs vil framsette et privat lovforslag.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil på vegne av Per-Kristian Foss, Kristin Krohn Devold og meg selv få lov å fremsette et forslag om lov om endring i lov av 22. mai 1902 nr. 10, straffeloven, om kriminell lavalder, om lov om endring i lov av 22. mai 1981 nr. 25, straffeprosessloven, om rettshåndhevelsesarrest, og om lov om endring i lov av 13. juni 1969 nr. 26, skadeserstatningsloven, om foreldres økonomiske ansvar og tiltak for bekjempelse av voldskriminalitet og ungdomsgjenger.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov om sosiale tjenester m.v. (Tilbakeholdelse av rusmiddelmisbrukere uten eget samtykke m.m.) (Innst. O. nr. 10 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 78 (1997-98))

Britt Hildeng (A): Einar Olav Skogholt har vært ordfører for denne saken i komiteen, men da han sitter i Lagtinget, vil jeg legge fram komiteens innstilling.

Problemet vedrørende rusmiddelmisbruk er voksende i vårt land, og sammen med omfanget er også kompleksiteten i behandlingen økende, bl.a. som følge av at rusmiddelmisbruket i større og større omfang tar form av blandingsmisbruk. Blandingsmisbruk der både alkohol og stoff er involvert, setter nye krav til fagkompetanse og til differensiering i behandlingstilbudet. Dette setter store krav til vår rusmiddelomsorg. Behovet for utbygging av behandlingsapparatet og rusomsorgen i det hele er stort. De beste forutsetninger for behandling har en når det foreligger gode behandlingstilbud, motiverte klienter og behandlingstilbud som kan tilbys når motivasjonen er der. Frivillighet i behandlingen må derfor være regelen i behandlingsoppleggene.

Det en imidlertid erfarer, er at det er situasjoner der klientene er i en slik situasjon at misbruket er så ødeleggende for den enkelte og har kommet så langt at en vanskelig kan snakke om den enkeltes valgfrihet, eller at misbruket har så store konsekvenser for en selv og andre at liv og helse er i fare, og at samfunnet derfor bør gripe inn, slik man f.eks. har gjort og tatt konsekvensen av ved at man i sosialtjenesteloven har tatt inn bestemmelser som gjør det mulig å anvende tvang overfor gravide rusmiddelmisbrukere.

Som bakgrunn for proposisjonen som nå fremmes, fremholdes det at behandlingen av rusmiddelmisbrukere i Norge i hovedsak er basert på frivillighet, men at det i noen sammenhenger kan være nødvendig å bruke tvang i en avgrenset periode. Muligheten for tilbakeholdelse av rusmiddelmisbrukere i institusjon med og uten samtykke er også hjemlet i sosialtjenesteloven.

Erfaringene fra rusmiddelomsorgen er imidlertid at bruk av tvang i liten utstrekning blir brukt, og det er uttrykt en antakelse om at det heller ikke blir brukt i situasjoner der det antas å være behov for det.

I forbindelse med velferdsmeldingen ble Regjeringen bedt om å medvirke til at bestemmelsen om tvangsbehandling av rusmiddelmisbrukere fungerer slik at Stortingets intensjoner med loven blir ivaretatt.

Tvangsbehandling av klienter er og bør oppfattes som dramatisk og bør derfor følges opp med krav om behandlingstilbud og reguleringer som ivaretar den enkeltes rettsvern. Komiteen slutter seg derfor til forslag om endringer av sosialtjenesteloven som pålegger kommunene å lage tiltaksplan for den enkelte tvangsinnlagte, og at det hjemles adgang for i forskrift å gi nærmere bestemmelser om innholdet, og at disse bør omfatte presiseringer om planens omfang, frist for utarbeidelse av planene, krav om brukervedvirkning og kommunenes oppfølgingsansvar. Slike tiltaksplaner vil nettopp understreke kommunenes ansvar for behandling, og ettervernet forutsettes bygd ut i takt med det.

Skal tvangsbehandlingen fungere, er det også viktig at oppfølging og behandling skjer uten unødvendig opphold. Det er derfor viktig at kommunene har kvalifiserte institusjoner som kan ta imot klienter som blir henvist på grunnlag av et tvangsvedtak, slik at god behandling umiddelbart kan komme i gang. Og da kan det ta for lang tid dersom sosialtjenesten må vente med å finne en plass til vedkommende først etter at fylkesnemnda for sosiale saker har tatt standpunkt til hvilken institusjon som skal brukes i den bestemte situasjonen.

Godkjente institusjonsplasser som stilles til rådighet for kommunene, er derfor nødvendig for raskt å kunne finne egnede plasser. Dersom disse ikke er til stede, er det også vanskelig å ta i bruk bestemmelsen om tvang, selv når behovet for det er sterkt. Jeg vil understreke at i rusomsorgen må en bestrebe seg på å få til behandlingsopplegg som er basert på frivillighet. Men når det synes å være nødvendig å ta i bruk tvangsparagrafen, er det viktig at klientenes rettsikkerhet blir ivaretatt.

Med dette vil jeg anbefale innstillingen fra komiteen.

John I. Alvheim (Frp) (komiteens leder): Innledningsvis vil jeg hevde at frivillig innleggelse for behandling generelt gir de beste resultatene. Dette gjelder også rusmiddelmissbrukere. I visse gitte situasjoner aksepterer imidlertid Fremskrittspartiet at tvang benyttes for behandling av rusmiddelmissbrukere, særlig i forhold til unge mennesker. Behandling med tvang av rusmiddelmissbrukere må imidlertid være unntaket og ikke regelen. Dette gjelder også ungdom.

I den foreliggende innstilling åpnes det for at sosialtjenesten tilpliktes å vurdere bruk av tvang etter melding fra pårørende. I utgangspunktet er vi skeptisk til denne nyordningen, særlig når det gjelder voksne, myndige personer. En kan i denne sammenheng ikke se bort fra at pårørendes interesser for krav om tvangsinnleggelse kan ha ulike motiver. Dette har vi sett, ikke minst innen den psykiatriske helsetjeneste ved bruk av såkalte tutorerklæringer. Når det er sagt, vil jeg imidlertid understreke at det åpenbart finnes tilfeller hvor de pårørende rettmessig og med gode motiver ønsker tvangsinnlagt et familiemedlem med store rusproblemer. Særlig mener jeg at sosialtjenesten bør lytte til de pårørende i langt sterkere grad når det gjelder barn enn når det gjelder voksne.

Med de presiseringer jeg her har angitt, støtter Fremskrittspartiet forslaget i § 6-1.

Fremskrittspartiet er imidlertid imot at annet ledd i någjeldende lov § 6-2 blir opphevet, idet vi mener at skal det være noen mening med tvangsinnleggelse for behandling av rusmiddelmissbrukere, bør fylkesnemnda også anviser et egnet sted for slik behandling når tvangsvedtak blir gjort, slik praksis er i dag. Tvangsinnleggelse av spesielt unge stoffmisbrukere til kun oppbevaring uten adekvat behandling, kan Fremskrittspartiet ikke akseptere. Fremskrittspartiet mener derfor at en bør beholde annet ledd i § 6-2 i nåværende lovverk inntil en har bygd ut et tilstrekkelig antall med behandlingsinstitusjoner som kan ivareta og gi adekvat og forsvarlig behandling ved tvangsinnleggelse. Aksepterer en innleggelse ved bruk av tvang for rusmiddelmissbrukere uten å kunne henvise disse til et forsvarlig behandlingsapparat, er jeg redd for at vi snart er tilbake til forgangne tider med den gamle løsgjengerloven og Opstad-problematikken som ingen var tjent med. Dette er ingen ønsket utvikling sett fra Fremskrittspartiets ståsted.

Det er på høy tid at Stortinget får seg forelagt en evaluering av de behandlingsinstitusjoner som forefinnes, og har man i dag ikke tilstrekkelig med institusjoner og institusjonsplasser for tvangsbehandling, ja, da må samfunnet sørge for at slike plasser bringes frem, slik at det er mulig å gi tvangsinnlagte rusmiddelmissbrukere en skikkelig, faglig god behandling, slik vi tilstreber det i forhold til alle andre pasienter. For vi må ikke underslå at sterkt forkomne rusmiddelmissbrukere er syke mennesker som trenger behandling. Greier vi å holde fast ved den definisjonen, har vi kommet langt i å imøtekomme disse menneskers interesser.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det er ei glede for meg å slå fast at innstillinga frå sosialkomiteen vi-

ser at det er brei semje om Regjeringa sine forslag til endringar i sosialtjenestelova. Stortinget har ved fleire høve gitt uttrykk for at tvangsforskriftene i sosialtjenestelova ikkje blir brukte i alle dei tilfella det kunne vera aktuelt. Regjeringa fylgjer no opp Stortinget sitt ynske ved behandlinga av velferdsmeldinga om å medverka til at lovforskriftene om tvangsbehandling av rusmiddelmissbrukarar kan verka slik at intensjonane med lova blir oppfylte.

Eg ynskjer òg å streka under at sjølv om behandlinga av rusmiddelmissbrukarar så langt som mogleg skal vera tufta på frivillig medverknad frå misbrukaren, er det i nokre tilfelle nødvendig at tvang blir nytta for å redda liv og for å motivera misbrukaren til å komma i gang med frivillig behandling.

Eg vil gjerne seia at eg har forståing for den skepsisen som er uttrykt frå nokre av partia i denne innstillinga. Sjølv har eg dette siste året hatt høve til – på ein spesiell måte – å besøkje ulike behandlingssopplegg innan rusvernet og har gjennom det møtt personar som sjølve har streka under at det var eit vedtak om tvang som berga akkurat dei.

Dei viktigaste endringane som er føreslått i sosialtjenestelova, har som føremål å gjera det enklare å nytta tvangsforskriftene i lova overfor rusmiddelmissbrukarar og samtidig sikra rettstryggleiken til bebuarane i institusjonane. Det er sosialtjenesta som skal vurdere om forholda for ein rusmiddelmissbrukar er slik at vilkåra for bruk av tvang er oppfylte. For dei pårørende er eit rusmiddelmissbruk ofte ei stor påkjenning. Dei kan lett føla makteløysle både overfor misbrukaren og overfor hjelpeapparatet. For vaksne misbrukarar kan det opplevast som krenkjande med innblanding frå dei pårørende. Forslaget om at pårørende til misbrukarar skal få rett til å krevja vurdering av bruk av tvang, er meint å vareta begge sider. Det vil gje sosialtjenesta ei plikt til å vurdere forholda for den misbrukaren det gjeld, men gjev samtidig ikkje dei pårørende partsrettar.

Endringa gjer ikkje at vilkåra for å nytta tvang blir lempa på. Sosialtjenesta må framleis vurdere om vilkåra er oppfylte og om det er nødvendig å bruka tvang. Det kan gjera sosialtjenesta merksam på eit misbruk på eit tidlegare tidspunkt, og dermed gjera behandling og rehabilitering lettare.

Lat meg i den samanhengen òg streka under at det er sett i verk tiltak for å gjera sosialtjenesta endå meir moti-vert og kvalifisert til å gjera ein betre jobb overfor rusmiddelmissbrukarar. Det er frå mars sett i verk ein forsterkingsplan for sosialkontora.

Det er viktig at den institusjonen misbrukaren kjem til, er fagleg og materielt skikka til å gje riktig behandling. Særleg gjeld det når misbrukaren er innlagd under tvang. Regelen om at fylkesnemnda må godkjenna den konkrete institusjonsplassen, må sjåast i lys av det. Men det er òg viktig at misbrukaren får eit tilbod om behandling når han har behov for det, og at saksbehandlinga ikkje blir for langdryg. Det har vist seg at det kan vera vanskeleg for sosialtjenesta å finna ein høveleg institusjonsplass før vedtak i fylkesnemnda, ikkje minst fordi

plassen då må stå ubrukt lenge. Derfor har Regjeringa føreslått at vilkåret om at fylkesnemnda må godkjenne den enkelte institusjonsplassen, skal falla vekk. Eg meiner at omsynet til at rusmiddelmissbrukaren skal få forsvarleg behandling, er tilstrekkeleg teke vare på ved at alle institusjonane som tek imot misbrukarar etter vedtak etter sosialtenestelova §§ 6-2 og 6-2a, på førehand er peikte ut i planane til fylkeskommunen, og at sosialtjenesta vurderer om institusjonen er eigna for den konkrete misbrukaren. Sosialtjenesta vil i dei fleste høve ha eit godt grunnlag for vurderinga si fordi dei kjenner misbrukaren. Eg nemner likevel at fylkesnemnda framleis kan fastsetja at inntaket skal skje i ein særskild institusjon dersom dei meiner det er grunn til det.

Eg merka meg at sosialkomiteen ber Regjeringa om å greia ut det samla behovet for behandlingsplassar for rusmiddelmissbrukarar og behovet for eit tilbod om ettervern. Komiteen ber òg Regjeringa vurdere ei ordning med godkjenning av institusjonar for rusmiddelmissbrukarar på førehand. Eg er oppteken av desse spørsmåla og oppfattar no det som komiteen her ber om, som ei støtte til arbeid som allereie er sett i gang. Det er behov både for ei oversikt over dei behandlingstilboda som finst, og for å utvikla kvaliteten på tiltaka for rusmiddelmissbrukarar både i og utafør institusjon. Departementet har over tid sett i gang fleire tiltak for å stimulera ei slik utvikling. Støtte til dei sju regionale kompetansesentra er eitt av tiltaka, handlingsplan for styrking av sosialtjenesta si fyrstelinje, som alt er nemnd, eit anna.

Lat meg òg nytta høvet til å opplysa om at eg i desse dagar set ned ei arbeidsgruppe som i løpet av fyrste halvår 1999 skal gå gjennom hjelpe- og behandlingstilbodet. Det er òg i tråd med det som komiteen ber om. Denne gruppa skal vurdere det samla døgnbehandlingstilbodet til rusmiddelmissbrukarar i forhold til dei behova som ligg føre, dei skal vurdere tiltak for kvalitetssikring og spørsmålet om ei offentleg ordning med godkjenning av døgninstitusjonane og vurdere mogleg behov for endring i noverande ansvarsplasserings- og finansieringssystem.

Det blir i dag gjort mykje godt arbeid av mange engasjerte og dyktige folk på dette området. Eg er imponert over det engasjementet eg har møtt innan rusvernet, både i det offentlege tilbodet og frå dei frivillige organisasjonane si side. Her er det mange personar som står på år ut og år inn, på eit område der det heilt tydeleg må vera mange vonbrot, men der det heldigvis òg er mange som ser både håpet og enkeltmennesket. Ikkje minst kan fleire av tiltaka tydeleggjera ein gevinst når det er høve til langsiktig oppfylgning, over år, etter at ein rusmiddelmissbrukar har vore inne til behandling.

Sjølv om det blir gjort mykje godt arbeid, er det likevel behov for vidare utvikling her, og eg set min lit til at denne arbeidsgruppa kan koma med viktige idear og forslag. Eg vil på ein høveleg måte orientera Stortinget om resultatet av arbeidet.

Presidenten: Den reglementsmessage tid for formiddagsmøtet er akkurat omme. Under tvil vil presidenten foreslå at dette møtet fortsetter inntil dagens kart er fer-

digbehandlet. Presidenten vil minne om at det er tillyst en åpen høring som skulle startet nå, men presidenten vil allikevel – dersom Odelstinget slutter seg til det – foreslå at man i dette møtet, som sagt, gjør seg ferdig med dagens kart.

– Det anses vedtatt.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg skal være kort, men jeg ser det som nødvendig å presisere de fellesmerkene som Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har her, og de betraktninger som ligger til grunn for dem.

I fellesmerkene har begge partier understreket det alvorlige i å bruke tvang overfor rusmiddelmissbrukere, og når det gjøres, må grunnlaget og vurderingene for det som gjøres, være skikkelig på alle måter. Man må være sikret at det ikke foretas overgrep. Dermed har Sosialistisk Venstreparti på lik linje med Fremskrittspartiet reservert seg i forhold til endring av § 6-2 annet ledd i sosialtjenesteloven. Vi mener, sammen med Fremskrittspartiet, at dagens lov på dette punktet må opprettholdes. Det det går på, er at man skal vite hva slags institusjon vedkommende i så fall skal innlegges i, og at man ikke åpner for generelle tvangstiltak uten at det er presisert hva slags behandlingstilbud vedkommende skal ha – slik at på lik linje med Fremskrittspartiet, vil SV reservere seg i forhold til endringen av § 6-2 annet ledd.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 73)

S a k n r . 2

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten (Innst. O. nr. 6 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 68 (1997-98))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver gruppe. Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter det enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ola T. Lånke (KrF) (ordfører for saken): Det forslag som nå legges fram for Odelstinget til lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten, har ikke vært noen stor og arbeidskrevende sak for komiteen. Men det er grunn til å tro at saken er viktig for den gruppen det gjelder. Denne dagen representerer således, tror jeg, en viktig milepel for en yrkesgruppe som på landets vegne tilbringer en stor del av sitt liv utenfor Norge.

Utenriksdepartementet har i flere år arbeidet for å bedre forholdene for ledsagerne til utenriktjenestemenn under utetjeneste. Det har vært viktig å legge forholdene best mulig til rette for at ektefelle/samboer og barn kan følge med dem som må utføre tjeneste utenfor landets grenser.

På denne bakgrunn satte Regjeringen allerede i 1993 ned en arbeidsgruppe som skulle legge fram en rapport om hvordan en pensjonsopptjening for ektefeller til utenriktjenestemenn kunne utformes.

Det forslag som ligger i Innst. O. nr. 6 for 1998-99 er i det alt vesentlige i samsvar med den rapporten gruppen utarbeidet og fremla i 1995.

Den avgrensede målgruppen som skal omfattes av ordningen, er ifølge proposisjonen nærmere bestemt «ledsagere som følger regulativlønne tjenestemenn som er tilsatt, lønnet og utsendt av Utenriksdepartementet eller NORAD for tjenestegjøring ved norsk diplomatisk eller konsular stasjon i utlandet».

De aller fleste ektefeller og ledsagere, også til ansatte i utenriktjenesten, er i dag yrkesaktive. Flytting til utlandet vil resultere i at de i de fleste tilfelle må avbryte sin yrkeskarriere og få redusert sine inntektsmuligheter og mulighetene til opptjening av pensjonspoeng.

Dersom innføringen av en slik pensjonsordning kan bidra til at ektefeller og ledsagere i større grad vil påta seg å reise sammen med sine til tjeneste ute, vil det ikke bare være et viktig bidrag til å sikre rekrutteringen til utenriktjenesten, men også en hjelp til at familiene kan holdes samlet, dersom de ønsker det.

Jeg skal ikke gå inn i detaljer omkring denne ordningen, men bare si at dette er ikke en pensjonsordning som noen blir rik av. Det er snakk om en relativt lav ytelse som på årsbasis utgjør i overkant av 30 000 kr. Full opptjeningstid er 30 år. For kortere opptjeningstid vil pensjonen bli avkortet forholdsmessig. Selv om pensjonsytelsen som gis, er forholdsvis lav, vil den – tror jeg – være av stor betydning for den yrkesgruppen dette gjelder.

Det er positivt at et bredt flertall, bestående av samtlige partier unntatt Fremskrittspartiet, har gått inn for den foreslåtte ordning. Fremskrittspartiet har i sine merknader gjort rede for sitt syn på hvorfor de går imot ordningen. De har pekt på at det finnes andre grupper arbeidstakere i samfunnet som også er i en arbeidssituasjon som medfører betydelig ulempe for ektefelle og familie for øvrig. Her nevnes som eksempel offiserer i det militære, som også er under et beordringssystem, og i noen grad kan tjenestegjøre i utlandet. Fremskrittspartiet mener at disse bør likestilles med tjenestemenn og -kvinner i utenriktjenesten når det gjelder ytelser til ektefeller som bistår disse i deres arbeidssituasjon.

Til dette er å si at situasjonen ofte er slik at vi ikke klarer å løse problemene for alle på en gang. Og dersom vi må vente med å gjøre noe til vi kan etterkomme alle ønsker, så er problemet at vi ikke får gjort noe for noen.

Fremskrittspartiet kritiserer videre i sine merknader at de foreslåtte pensjonsytelser skal være samordningsfrie, og påstår at dette medfører en forskjellsbehandling i forhold til andre offentlige pensjonsytelser. Her lurer jeg på om Fremskrittspartiets representanter har lest proposisjonen godt nok. Det er riktig at det dreier seg om en nettoppensjonsordning, og at pensjonen derved ikke skal samordnes med folketrygden eller med andre pensjonsordninger. Men selve utgangspunktet er – og det sies uttrykkelig i proposisjonen – at samordningen er foretatt på

forhånd ved beregningen av ytelsen, og ligger med andre ord i bunnen for selve ordningen.

Til slutt: Det er gledelig at vi nå kan fullføre prosessen med å vedta det fremlagte forslag til lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten. Jeg vil gratulere Utenriksdepartementet og familiene dette angår, med at saken er brakt i havn.

Per Roar Bredvold (Frp): Fremskrittspartiet har forståelse for de problemer som kan påføres utenriktjenestemenns og -kvinners familier gjennom tjenestens spesielle karakter og tjenesteform og gjennom fravær fra hjemlandet. Dette fører til at det mønster som etter hvert er blitt vanlig i de fleste familier, at begge ektefeller har karrierer og arbeidsinntekt med opptjening av pensjonspoeng, ikke lar seg gjennomføre.

Fremskrittspartiet vil allikevel vise til at det gis en viss kompensasjon for ulemper, bl.a. ved at de har samme lønn under tjeneste ved utenriksstasjon som under departementstjeneste. Skattemessig er de å betrakte som bosatt i utlandet, dvs. at de ikke betaler kommuneskatt. Dette har selvfølgelig sin årsak i at de mottar kommunale tjenester i en svært liten grad. Under tjenesten i utlandet mottar de såkalt utetillegg, som skal dekke merutgifter som følger av tjenesten i utlandet: det som representasjonen forplikter til, tilpasning til ulike klima, kulturelle og sikkerhetsmessige forhold, gjentatte forflytninger og langvarige utenlandsopphold. Det kan gis barnetillegg under bestemte vilkår, hardship-tillegg, atskillestillelegg, dekning av utgifter til barns skolegang fra og med 6 til og med 19 år – i enkelte tilfeller utover 19 år – hybelutgifter til barn, språkundervisning, hjemreise under vilkår, risikotillegg m.m. Alt dette er justert i henhold til kostnadsnivået i det landet de jobber i.

Fremskrittspartiet vil også påpeke at det finnes andre grupper arbeidstakere i samfunnet med en arbeidssituasjon som medfører betydelige ulemper for eventuell ektefelle og familie for øvrig, f.eks. offiserer i de militære styrker, som er underlagt beordringssystem, og som også til dels tjenestegjør utenfor landets grenser. Etter Fremskrittspartiets mening bør disse likestilles med tjenestemenn og -kvinner i utenriktjeneste når det gjelder ytelser til ektefeller som bistår tjenestemann/-kvinne i arbeidssituasjonen.

Fremskrittspartiet er enig i at det i enkelte stillinger i utenriktjenesten kan være påkrevd at tjenestemenns og -kvinners ektefelle utfører spesielle arbeidsoppgaver som en del av denne tjenesten. Det vil derfor etter Fremskrittspartiets mening være naturlig at det blir utbetalt lønn der slik medvirkning er påkrevd. Da vil ektefellen også tjene opp pensjonspoeng på vanlig måte. I de posisjoner der Utenriksdepartementet finner det påkrevd av hensyn til tjenesten, bør det velges en slik fremgangsmåte.

I proposisjonen legges det opp til at de foreslåtte pensjonsytelser skal være samordningsfrie. Fremskrittspartiet kan ikke støtte en slik forskjellsbehandling i forhold til alle andre offentlige pensjonsytelser. Fremskrittspartiet ønsker at pensjon under 2G skal være samordningsfri,

uten å ha fått gjennomslag for dette. Regelverket i dag er dessverre slik at den skal samordnes, derfor kan vi ikke la denne gruppen være samordningsfri. Får Fremskrittspartiet gjennomslag for dette senere, skal selvfølgelig også dette gjelde den gruppen vi diskuterer i dag.

Fremskrittspartiet mener at Utenriksdepartementet bør finne løsninger i tråd med ovenstående retningslinjer der de finner det nødvendig av hensyn til tjenesten, og vil gå imot forslaget til lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 74)

Det har lenge vært ringt til votering, og Odelstinget skal da votere i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak til

A .
L o v

om endringer i lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v.

I.

I lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester gjøres følgende endringer:

§ 6-1

Nytt femte ledd skal lyde:

Sosialtjenesten skal utarbeide tiltaksplan for rusmiddelmissbruker som er i institusjon etter vedtak med hjemmel i §§ 6-2 eller 6-2a. Kongen kan gi forskrifter om innholdet i tiltaksplanen.

Ny § 6-1a skal lyde:

§ 6-1a. Sosialtjenestens plikt til å vurdere bruk av tvang etter melding fra pårørende

Sosialtjenesten skal ved melding fra pårørende om omfattende rusmiddelmissbruk foreta de nødvendige undersøkelser i saken, og vurdere om det skal fremmes sak etter §§ 6-2 eller 6-2a. Når saken er utredet, skal den pårørende ha tilbakemelding om dette.

En persons pårørende etter første ledd er ektefelle, person som lever i ekteskapslignende eller partnerskapslignende forhold med vedkommende, foreldre, myndige barn og myndige søsken. Den pårørende må ha varig og løpende kontakt med rusmiddelmissbrukeren.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 6-2

Nåværende annet ledd oppheves.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 69 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift 15.14.08)

Videre var innstillet:

Nåværende tredje til sjette ledd blir nye annet til femte ledd og skal lyde:

Et vedtak etter første ledd skal treffes av fylkesnemnda etter reglene i kapittel 9. *Fylkesnemnda skal samtidig ta stilling til om det skal være adgang til å ta urinprøver av klienten under institusjonsoppholdet.*

Fylkesnemndas vedtak etter første ledd kan bare settes i verk dersom institusjonen faglig og materielt er i stand til å tilby vedkommende tilfredsstillende hjelp sett i forhold til formålet med inntaket i institusjonen. Sosialtjenesten kan la være å sette et vedtak i verk om forholdene tilsier det. Er vedtaket ikke satt i verk innen seks uker, faller det bort.

Et *midlertidig* vedtak etter første ledd kan treffes av sosialtjenesten dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende *dersom* vedtak ikke treffes og gjennomføres straks. *Lederen i fylkesnemnda skal snarest, og om mulig innen 48 timer, treffe vedtak om foreløpig godkjenning av det midlertidige vedtaket. Midlertidige vedtak etter denne bestemmelsen er enkeltvedtak. Fylkesnemnda er klageinstans.*

Er det truffet *midlertidig* vedtak, skal et forslag til *endelig* vedtak sendes fylkesnemnda innen to uker. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen denne fristen, faller vedtaket bort.

Nytt sjette ledd skal lyde:

Institusjonen skal uten ugrunnet opphold varsle tilsynsmyndigheten ved innleggelse etter denne bestemmelsen.

§ 6-2a

Første ledd skal lyde:

Det kan vedtas at en gravid rusmiddelmissbruker uten eget samtykke skal tas inn på institusjon og holdes tilbake der i hele svangerskapet dersom misbruket er av en slik art at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade, og dersom hjelpetiltak etter § 6-1 ikke er tilstrekkelig. *Fylkesnemnda skal samtidig ta stilling til om det skal være adgang til å ta urinprøver av klienten under institusjonsoppholdet.*

Femte og nye sjette og sjuende ledd skal lyde:

Et *midlertidig* vedtak etter første ledd kan treffes av sosialtjenesten dersom de interesser bestemmelsen skal ivareta kan bli vesentlig skadelidende *dersom* vedtaket ikke treffes og gjennomføres straks. *Lederen i fylkesnemnda skal snarest, og om mulig innen 48 timer, treffe vedtak om foreløpig godkjenning av det midlertidige*

vedtaket. Midlertidige vedtak etter denne bestemmelsen er enkeltvedtak. Fylkesnemnda er klageinstans.

Er det truffet midlertidig vedtak, skal forslag til endelig vedtak sendes fylkesnemnda innen to uker. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen denne fristen, faller vedtaket bort.

Institusjonen skal uten ugrunnet opphold varsle tilsynsmyndigheten ved innleggelse etter denne bestemmelsen.

§ 6-3

Tredje ledd skal lyde:

Samtykket skal være skriftlig og skal gis til institusjonsledelsen senest når oppholdet begynner. Slikt samtykke kan også gis ved direkte overgang fra opphold med hjemmel i §§ 6-2 og 6-2a. Før misbrukeren gir sitt samtykke, skal han eller hun gjøres kjent med eventuelle vilkår som nevnt i første og annet ledd. Institusjonen skal uten ugrunnet opphold varsle tilsynsmyndigheten dersom samtykket er gitt ved direkte overgang fra opphold med hjemmel i §§ 6-2 eller 6-2a.

Nytt fjerde ledd skal lyde:

Institusjonen kan sette som vilkår for oppholdet at klienten før oppholdet begynner, gir samtykke til at det kan tas urinprøver under institusjonsoppholdet.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 7-6

Tredje ledd skal lyde:

Hvis oppholdet bygger på vedtak som nevnt i §§ 6-2 eller 6-2a, kan beboeren ikke utskrives før tiden uten samtykke fra sosialtjenesten.

§ 7-11

Annet ledd skal lyde:

Beboerne skal ha rett til å bevege seg både i og utenfor institusjonen/boligen med de begrensninger som institusjonen/boligen fastsetter av hensyn til behovet for trygghet og trivsel. Er en person plassert i en institusjon på grunnlag av et vedtak eller samtykke som nevnt i § 6-2, § 6-2a eller § 6-3, kan institusjonen begrense adgangen til å forlate institusjonen i den utstrekning det er nødvendig etter vedtakets formål.

Nytt tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om tilbakeføring ved rømming fra institusjon etter plassering med hjemmel i § 6-2, § 6-2a eller § 6-3, herunder regler om ansvar for innbringning, praktisk gjennomføring og saksbehandling.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

Kongen kan gi forskrifter

- a) til utfylling av bestemmelsene foran, herunder om bruk av tvangsmidler,
- b) om urinprøvetaking,
- c) med sikte på å hindre at rusmidler eller farlige gjenstander bringes inn i institusjonen/boligen,
- d) om forvaltning av beboernes midler.

Ny § 7-14 skal lyde:

§ 7-14. Kvalitetskrav i behandlings- og rehabiliteringstiltak

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om krav til kvalitet i behandlings- og rehabiliteringstiltak.

§ 10-4

Første ledd første punktum skal lyde:

Ansvar for å reise sak etter §§ 6-2 og 6-2a har sosialtjenesten i den kommunen der rusmiddelmissbrukeren oppholder seg.

II.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt til Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen vurdere en ordning med forhåndsgodkjenning av institusjoner for rusmiddelmissbrukere.

C.

Stortinget ber Regjeringen vurdere det samlede behovet for behandlingsplasser for rusmiddelmissbrukere, inkludert behovet for et ettervernstilbud.

Presidenten: B og C blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten.

§ 1 Virkekrets

Denne lov gjelder ektefeller som ledsager utenriktjenestemenn under tjeneste i utlandet. De som omfattes av ordningen er ledsagere som følger regulativlønte tjenestemenn som er tilsatt, lønnet og utsendt av Utenriksdepartementet eller NORAD for tjenestegjøring ved norsk diplomatisk eller konsulær stasjon i utlandet.

§ 2 Varighet

Pensjonen utbetales fra den 1. i den måned pensjonssøkeren fyller vilkårene for slik pensjon. Pensjonen løper ut døds måneden.

§ 3 Vilkår og beregningsgrunnlag

Ledsager som har fulgt med tjenestemann under dennes tjenestegjøring ved norske utenriksstasjoner i minst 10 år, har rett til pensjon som omhandlet i denne loven, med de begrensninger som følger av § 5.

Når ledsager har hatt egen stilling ved utenriksstasjonen som hovedsysselsetting og med en inntekt som for det enkelte inntektsår overstiger gjennomsnittet av folketrygdens grunnbeløp for dette året, skal denne tjenestetiden ikke regnes med i opptjeningstiden for pensjonen.

Dersom ektefellen under en tjenesteperiode i utlandet har tatt midlertidig opphold i Norge eller et annet land over et tidsrom som sammenhengende strekker seg ut over tre måneder og oppholdet ikke har sammenheng med tjenesten, familiens sykebehandling eller andre vektige velferdsgrunner, skal denne tiden ikke medregnes.

Pensjonens størrelse settes til 15 prosent av grunnbeløpet i folketrygden multiplisert med tallet fem. Full pensjon ytes ledsager som har fulgt med tjenestemann til utlandet som nevnt i første ledd, i til sammen minst 30 år. Dersom opptjeningstiden er kortere enn 30 år, blir pensjonen å avkorte forholdsmessig.

Rett til pensjon inntreffer ved fylte 67 år.

Pensjon etter denne loven skal ikke samordnes med folketrygden. Det skal ikke svares medlemsavgift.

§ 4 Administrasjon

Pensjonsordningen administreres av Statens Pensjonskasse.

Pensjonen utbetales etterskuddsvis hver måned. Terminbeløpet avrundes til nærmeste hele krone.

§ 5 Overgangsbestemmelser og ikrafttredelse

Denne loven trer i kraft straks.

Rett til pensjon etter loven har ledsager som fyller vilkårene i § 3 og som ikke har fylt 70 år på det tidspunkt ordningen trer i kraft.

Ved beregningen av pensjonen medregnes også ledsagertid opparbeidet før loven trer i kraft. Det gjelder likevel en sperrefrist på 15 år ved ordningens ikrafttreden, slik at for å få rett til pensjon, må ektefellen da ha minst 15 års ledsagertid i utlandet. Denne sperregrensen redu-

seres med ett år pr. år fra ordningens ikrafttreden, inntil man når en karenstid på 10 år, jf. § 3.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 70 mot 13 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.15.45)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten regner med at Fremskrittspartiet også her vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 73 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.11)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt til Lagtinget.

S a k n r . 3

Referat

1. (27) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov av 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag m.m. (Besl. O. nr. 5 (1998-99))
 2. lov om endringer i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) og i enkelte andre lover (Besl. O. nr. 3 (1998-99)) – er sanksjonert under 27. november 1998
Enst.: Vedlegges protokollen
2. (28) Lov om endringer i lov av 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. og lov av 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (Ot.prp. nr. 19 (1998-99))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen
3. (29) Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen og Jan Simonsen om lov om endring i lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven). (Adgang til å idømme økte straffer for forbrytere som blir dømt for flere lovbrudd samtidig.) (Dokument nr. 8:12 (1998-99))
4. (30) Forslag fra stortingsrepresentant Carl I. Hagen og Jan Simonsen om lov om endring i lov av 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven). (Dokument nr. 8:13 (1998-99))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes justiskomiteen
5. (31) Lov om endringer i lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september 1992 nr. 107 (kommune-loven) m.m. (Ot.prp. nr. 20 (1998-99))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen